Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Isaac Heinrich Salomonsen

Handexemplar: Dissertatio Inauguralis Sistens Meletemata Medico-Practica Circa Irritabilitatem Eamque Comitantes Affectiones : Bützow 046

[Nachlassmaterialien], Buetzovii: Ex Officina Fritziana, [1784]

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857

Nachlassmaterial Freier Zugang PUBLIC DOMAIN

Universität Bützow
Med. Fak. 1784
Salomonsen, Isaac H.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0001
DFG

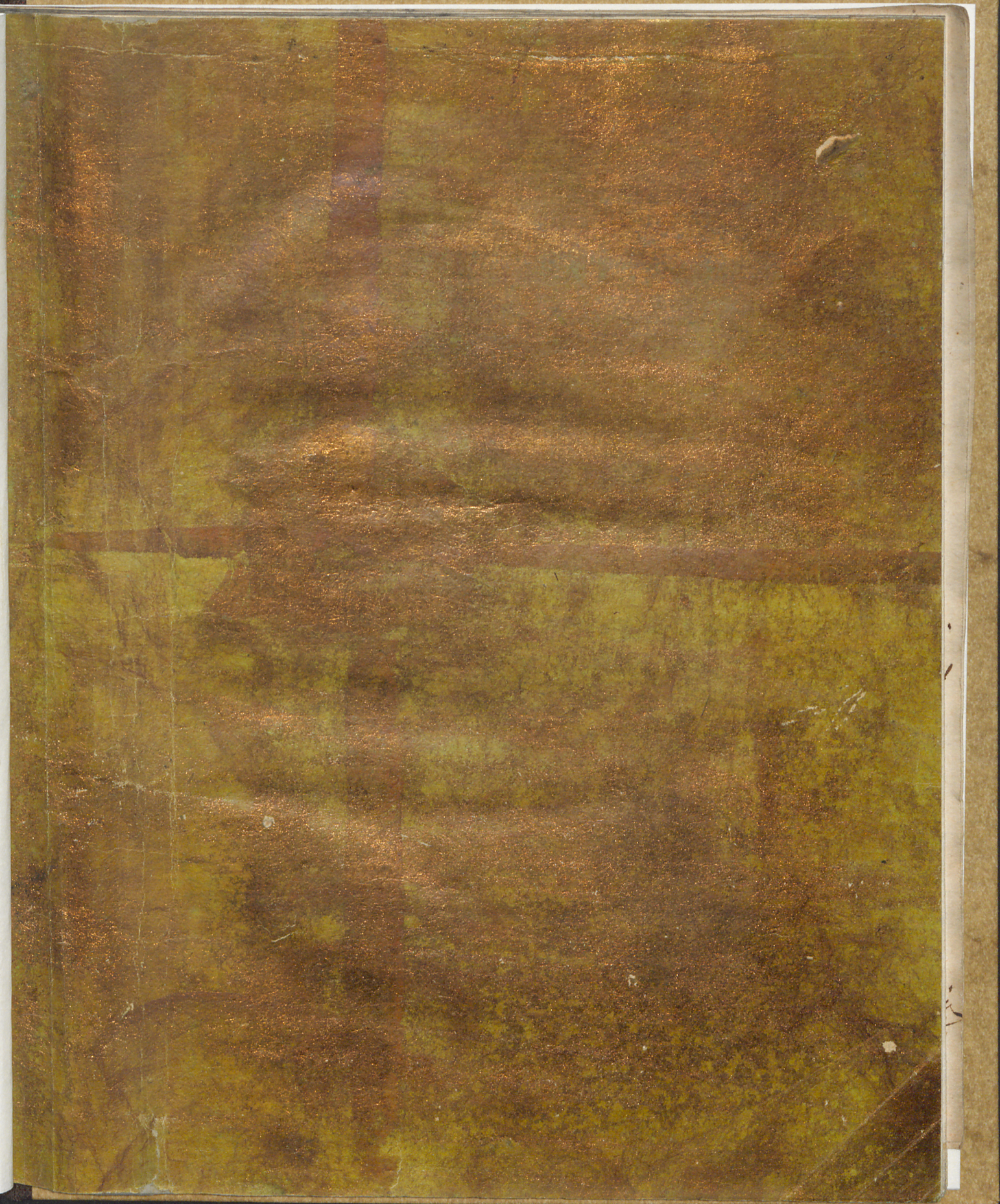

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0005
DFG

Diss. med.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0006
DFG

DISSERTATIO INAUGURALIS

SISTENS

MELETEMATA MEDICO-PRACTICA

CIRCA

IRRITABILITATEM

EAMQUE

COMITANTES AFFECTIONES,

QUAM

CONSENSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,

IN

ACADEMIA FRIDERICIANA

BUETZOVIENSI

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQVE IN MEDICINA HONORIBUS

RITE IMPETRANDIS

DIE JANUARII ANNI MDCCLXXXIV.

SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI

SUBMITTIT

AUCTOR

ISAAC HEINRICH SALOMONSEN

HAFNIENSIS.

BUETZOVII

EX OFFICINA FRITZIANA.

Universitäts Bibliothek Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0007

DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn879425857/phys_0008
DFG

אל איש אשר שמו נודע בשערים ׳ תפארת חכמים
והדרת נבונים ׳ הח״ה החכם השלם חשר והנגיד מאוד
נעלה ׳ אשר לו דומיה תהלה ׳ מוהר״ר טיכסן מיועצי
חצר מלך מעקלענבורג ומראשי ישיבת ביטצוא המהוללה
׳ ישמרהו צורו לעד׃

נא אם מצאתי חן בעיניך אדוני רבי ומורי ׳ קח נא
את מנחתי אשר הובאת לך ׳ הנה היא ראשית בכורי
פרי תבונתי הקצרה אשר חנן אלהים את עבדך ׳ הקדשתיה
לך ׳ קחנה מידי ׳ ויקרא שמך המהולל עליה ׳ למען
ידע כל קורא מגילת ספרי כי יקרו דבריה בעיניך ׃
ולעבדך יהיה לכבוד ולתפארת ׃

עבדך הצעיר יצחק אייזק בן כה״ר חיים שוחט יצ״ו מק״ה
המכנה

ISAAC HEINRICH SALOMONSEN,

ביטצוא יום ״ כסליו שנת ולכל בשרו מרפא לפ״ק

PRAEFAMEN.

Specimen pro laurea in Medicina obtinenda, ut fert consuedo, conscripturus, diu multumqve mecum hæsitavi, qvamnam viribus meis satis aptam eligerem materiam, tandem vero, reciprocatis huc & illuc calculis, cogita-

ta qvædam practica qvæ adhucdum experientia qualiscunqve me docuit, de irritabilitate, qvæ noſtra tempeſtate ſævit, eamqve concomitantibus adfectionibus, cum orbe erudito communicare decrevi. Si qvis ſcire aveat, cur ex pluribus elegerim hoc argumentum, ſciat velim, me in hac morborum claſſe occupatum fuiſſe, eorumqve qvalitatum non expertem, ſed ea, qva fieri potuit, opera expertum; ad hoc enim præſertim ſtudium me rapit animus. Fallor? an ipſam invidiam ita fari audio: qvanta protervitas, qvanta temeritas & audacia! qvomodo tirunculus adhuc, cui barba bisve ſemelve reſecta fuit, experientiam jactitet?

Cf. p. 26. Ne ante barbam ejus docere videar.

Pro-

Projicit ampullas & ſesqvipedalia verba! Ineptiarum talium pertædeat, rumpantur ilia riſu! Aſt rumpantur ilia Momo! Libeat malevolis hisce experientisſimos in arte Machaonica conſulere viros, ab iisqve exqvirere, utrum in valetudinariis & noſocomiis a graviter discumbentibus, an vero in conventibus publicis, v. g. Comœdiis, dramatibus muſicis, ludis ſaltatoriis, choreis freqventandis, conviviis, ambulacris & Xyſtis, diverſoriisqve & hetaeriis, aliisqve locis, ubi major eſt freqventia hominum, a perſonis ibidem obviis plura huc ſpectantia didicerint. Præceptor meus, ad rugam & rogum usqve ea, qva par eſt, animi demisſione

colendus, eruditionis fama celeberrimus Professor TODE, cui maxima ex parte, qvicqvid in medicina calleam, debeo, grato nunqvam non agnoscendum animo, qvamvis rebus gravissimis & occupationibus tam publicis qvam privatis qvotidie obrutus sit; tamen, qvantum in ipso est, aliqvid temporis occupationibus suis eripit, qvod honestissimorum utriusqve sexus hominum conventibus, dummodo alicujus celebritatis sint, impendat, ex qvibus scholis, qvicqvid in arte sua, præcipue in vera irritabilitatis cognitione, lucratus fuerit, pra-

xis

xis ipsius & scripta publica satis superqve loqvuntur.

Hujus vestigia premens, eumqve imitans & æmulans, sumptibus (absit invidia dictis) nunqvam peperci, ut in conventibus celebrium hominum irritabilitatem, cujus noscitandæ, nescio qva, cupiditate feror, propius inspiciam, &, si datur, olim perspiciam.

Theoriam hujus mali, affectionumqve idem prodentium, nemo a me heic exspectet. Curationem si qvis expetit, ejus, meo qvidem judicio & experientia, præcipua capita tribus, ut ajunt, attigi verbis. In id inprimis nervos

inge-

ingenii animumqve intendi, ut innumera, inter ſe diſcrepantia, hujus mali ſymptomata qvoad ejus fieri poteſt, exponam. Hic mihi fuit animus, hæc mea mens, & ad hunc ſcopum, mea qvidem opinione, cujuslibet morbi deſcriptio inprimis collineare debet.

TRA-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0016
DFG

TRACTATIO.

§. 1.

Illa corporis humani viventis conditio, qva non modo graviter vehementerqve ſed aſpere qvoqve & acerbe, qvid? qvod enormiter interdum, afficitur cauſis, qvibus e contrario homines, proſpera utentes valetudine, membrorumqve firmitate præditi, aut nullam, aut levem tantummodo, nec ullius fere momenti, mutationem ſubeunt, mihi audit *irritabilitas*.

§. 2.

Hanc multiplices variæqve, imo toto qvaſi cœlo diverſæ & inter ſe discrepantes, produnt affectiones, qvæ ſi ſexum affligant maſculinum, *Hypochondriæ*, ſi vero ſeqviorem exerceant & infeſtent, *Hyſteriæ* vulgo nomine veniunt *) qvi bini morbi nomine qvidem diſtincti, revera tamen unus idemqve ſunt, iisdem causſis natales ſuos qvippe debentes.

§. 3.

Horum autem ſymptomatum iliada, Proteo mutabiliorem recenſurus ego pauca qvidem in anteceſſum dicere & præmonere neceſſe habui. Sunt obſervanda:

1. Non omnia individua uno eodemqve conſimiliter exagitari modo; alia enim his, alia aliis, con-

*) *Prioris* denominationis ratio hæc eſt: qvod veteres hujus mali ſedem locarunt apud maſculos in viſceribus, qvæ τω χοιδρω ὑποκεινται ſ. coſtis nothis ſubjacent: *Poſterioris* autem ratio, qvia apud fœminas τη ὑστερα ſ. utero natales ſuos debere autumarunt veteres.

conflictantur moleſtiis, mirum in modum discrepantibus.

2. Symptomata in uno eodemqve ſubjecto non ſemper eadem eſſe; hodie enim hæc, cras alia obtinent, interdum per intervalla plane abſunt, vel exigui tantum ſunt momenti.

3. Sexus habendam eſſe rationem; horum enim ſymptomatum aliqvot in fœminis, inſtante menſtruorum fluxu, vim ſuam exſerunt, ita qvidem, ut menſium prodromi vocari mereantur.

4. Lentis qvaſi gradibus ſenſimqve inſerpere ejusmodi malum, invaleſcens autem ſatis eſſe furioſum.

5. Ad aliorum morborum adſociationes reſpiciendum eſſe, prouti nec latitantia in corpore cujusdam morbi vel reliqviæ vel ſeminia ſusqve deqve habenda ſunt.

6. Non prætereunda eſſe vivendi genus, æque ac auxilia, qvibus æger in anteceſſum uſus fuerit,

qvippe qvæ, ſi male & perperam, qvod ut plurimum accidit, adhibita fuerint, morbum, inprimis chronicum, non tam profligant, qvam eidem obſcurando, larvando, qvin depravando, inſerviunt. Huc accedit, qvod ejusmodi morbo tentatis oblata ſibi qvævis medicamenta, deglutiendi, omniaqve posſibilia auxilia adhibendi, inſatiabilis adſit cupido, ita qvidem, ut uno plerumque die non ſolum viro qvodam artis medicæ prudentia nobili, ſed ut plurimum etiam pluribus, uſi, inſuper a tonſore, parabolano, carnifice, circumforaneo, vetula, circulatrice, jatroalipte, jatromæa, incantatrice, auxilia petant, capita ſua hominibus tresſibus, qvos nemo non pedes ſuos calceando indignos putaret, committere non dubitantes, adeo ut ſtultitia ipſorum qvæſtus ſit impudentiæ, dum, Melampodem Actæonis Melampodi Amyſthaonis comparando, ventriculus eorundem ob inſanam, ſpe ſanitatis recuperandæ, ſeſe medicamentis ingurgitandi dulcedinem volutari qvodam pharmaceutico jure meritoqve æqviparandus evadit.

Præte-

Præterea utuntur venæcidis, ſæpiuscule homicidis, qvippe qvi, qvoties doloſi ſpes affulſerit nummi, certatim toties advolant, eventusqve incurioſi, tempeſtive vel intempeſtive ſecantes ſangvinem detrahunt; dein ſcarrificatione cutim dilaniant, veſicatoriis eamdem deglubunt, corpus intus & extus, enematibus, balneis, gargarismatibus eluunt, balſamis ungventisqve idem iterum iterumqve oblinentes. Cucuphis & caſſolettis caputqve & præcordia circumveſtiunt & onerant, frontemqve frontalibus inſanum in modum exornant, ſuppoſitoriis anum peſſariisqve vulvam obſtipant & obturant, errhinis naſum opplent, totumqve corpus templi adinſtar fumigiis ſuffitibusqve vaporant. Amuletis fere a capite ad calcem usqve ſe conveſtiunt, incantamentisqve uti vel abſurdiſſimis ipſos non pudet. Varia deniqve & mutabilis ſemper eſt ipſorum tota vivendi ratio; modo, licet venter crepet vacuus & alimenta appetat, cibis abſtinent, modo ferculis epulisqve avidiſſime ſeſe ad nauſeam usqve efarciunt, prouti amicus rei medicæ prorſus im-

 peritus

peritus vel anus qvædam ipſis ſvadere non erubeſcit, interdum proprio ingenio & auſu incitati, nonnunqvam libri cujusdam medici, cujus ſententias minus rite percipere qveunt, lectione allecti & decepti. Ipſi enim ſui ipſorum, qvod probe notandum, empirici amant eſſe medici.

7. Iſtius modi malum, ſi hæreditarium (id quod haud raro evenit) exiſteret, longe difficilius curari, qvam ſi aliunde ortum traxerit.

§. 4.

His præmiſſis, pro tenuitate ingenii mei, nam

Mecum habito, & novi, qvam ſit mihi curta ſupellex

ad ipſam rem me accingam, calculos, licet gradus in- & extenſivus ad certas, easdemqve infallibiles, claſſes, ob multiformem disparilitatem & discrepantiam, redigi neqveant, ita ſubducens:

§. 5.

Qvod initium morbi concernit, ſoricis inſtar ſe ſuo prodit indicio, ſi a cibo aſſumpto leviores tenſiones

nes presſionesqve cum langvore & defectione, nec non proſtratione qvadam virium ſenſuumqve hebetudine, qvibus ſe comitem adjungit tantillo levior reſpirandi difficultas, conjunctæ ſentiantur. Accreſcenti autem malo ſuccedunt cardialgia, raucedo, cephalalgia in ſincipite, præcipue cum carotidum aliqvatenus moleſta pulſatione; ructus acidi flatusqve & borborygmi, meteorismus ventris, præſertim a ſumptis flatulentis, e.g. leguminoſis, oleraceis, pingvioribus &c. tusſicula, nonnunqvam tusſis acerbior ſtomachica, qvæ a ſumptis cibis hauſtisqve liqvoribus ſemper exaſperatur, &, niſi idoneis medicamentis ei ſuccurratur, per annos plures durare doteſt; anxietates, graviores presſiones ac tenſiones circa præcordia, cum dyſpnœa, qvæ in numeroſa hominum freqventia nonnunqvam ad animi deliqvium usqve exacerbatur, conjuncta; pyroſis, inter ſcapulas dorſi dolor, vertigo præſertim, aurium ſuſurrus, horror intremiſcens, qvem excipit calor fugitivus, omnia membra, præcipue faciem, obrepens, apice naſi loboqve ſeu auricula infima frigeſcentibus. In nonnullis ſummæ cutis æſtus deprehenditur, jam in his, jam in aliis partibus fragantisſimus, inprimis fronte, qvæ haud raro ita increſcit, ut tegumentum capi-

tis

tis tolerare neqveant, ſed e contrario, deſumpto pileo, levaminis ergo frontem vel gelidisſimo admoveant parieti; deglutiendi difficultas; jam famem diutius poſſunt pati, jam pylophagi ſunt & ceu abdomini nati, non profundæ modo, ſed intempeſtivæ qvoqve & ſordidæ gulæ, ita ut malacia & pica haud raro laborent. Nullam utplurimum ſitim perſentiunt, eosdem vero nonnunqvam ſitis eo usqve perurit, ut illam poculis Heracleis calicibusqve qvam plenisſimis reſtingvere & ſedare neqveant.

§. 6.

Qvod excretiones contingit, venter illis identidem non reſpondet, adſtricta qvippe laborantibus alvo, non ſæpe autem alvo cita & dejectionibus vexantur; urinæ ſuppresſio interdum per diem & ultra obtinet, eandem mox nec raro limpidam & aqvoſopallidam more ſolito copioſiorem reddunt, cujus qvidem missio haud exiguum ægritudinis tam corporis qvam animi miſeriarumqve affert levamentum; jejuna inprimis ſaliva copioſior eſt & abundanter adfluens, varii qvidem ſaporis, jam ſalſi, jam auſteri, modo dulcis, modo amari, modo jucundi, modo æruginoſi & acerbi.

bi. Si mucedinis ſ. muci narium excernendi habeatur ratio, madidi plerumqve ſunt naſi, qvid? qvod ſæpicule coryza laborant. Qvoad oculos, lippi reperiuntur, nec raro epiphora vexantur. Aurium ſordes ſi ſpectentur, cerumen earundem redundat, idemqve fœtet & hirco pejus olet, fuſco ſæpe vel piceo-nigro colore præditum. Pituita deniqve adfatim & abunde, qvin immodice & redundanter, ex faucibus varii coloris & conſiſtentiæ excreatur. Tranſpiratio ſic dicta inſenſibilis plerumqve interrupta deprehenditur; rariſſimeqve, niſi operoſis & moleſtis ſe exerceant laboribus & fatigent, ſudore madent, qvo facto, ſudorem qvidem eliciunt & mittunt, plerumqve tamen frigidum, eundemqve per totum corpus non habent, ſed in qvadam corporis parte, v.g. dorſo vel alibi, nimio ſudore manare ſolent.

§. 7.

Seqviori ſexui dicata catamenia raro bene votis reſpondent; in plerisqve enim aut irregularia prorſus, ſæpiſſime imminuta deprehenduntur & decolorata, aut plane ſubſident, ægræqve ſemper & corpore & animo obſervantur fœmellæ tales, menſibus inſtantibus, qvin

etiam nonnullis, dum in menſtruis ſunt, non belle eſt, ſed ipſæ pallidæ & lividæ langveſcunt & valetudine non bona fruuntur; qvinimo etiam interdum nimio menſium fluxu, unde lumborum dolor, præcordiorum inflatio, aſthma &c. oriuntur, rerum ſuarum trepidæ animiqve anxiæ laborant. Individua præterea nonnulla, inprimis fœminæ, ſimul ac cubitu ſurrexerunt, jejunæ adhuc male admodum ſe habent qvotidie, inſecuta autem evomitione ſaburræ acidæ ſpontanea bene belleqve valent, illisqve per totum diem recte eſt, qvod qvidem apud qvamplurimas ſexus ſeqvioris, tam nuptas qvam innuptas, Havniæ obſervavi, cum e contrario aliæ perſonæ, invaleſcente malo, qvinqvies, qvin pluries, ſine ulla euphoria vomere viderim. Fluore albo & Leucorhœa haud raro, aliæ minori, aliæ majori gradu, cruciantur, (cujus irritante acredine ſtimulatæ venereo peruruntur pruritu, qvid? qvod furore qvandoqve uterino corripiuntur) tandemqve enervatæ atqve exſangves ſterileſcunt, &, ſi utero geſtare contigerit, abortum facile faciunt, prouti mares, pollutionibus exagitati freqventioribus nocturnis, itemqve gonorrhœa afflictati habituali, impotentiam generandi contrahunt. Subjectis qvibusdam

dam fluxus hæmorrhoidalis familiaris eſt, qvi qvidem fluxus, ſecundum Hippocratem, ſi malo hypochondriaco ſupervenerit, idem ſolvendo inſervit; nonnulla autem hæmorrhoidibus cæcis torqventur. Hæmorrhagiæ qvoqve varii generis iisdem ſunt familiares. In nonnullis varias cutis effloreſcentias, brevi qvidem temporis ſpatio evaneſcentes, in aliis autem varias variis in locis eroſiones vel ulcera, qvamplurima, in lumbis, natibus &c. pure qvodam tenuiori manantia, itemqve ſcabiem tineamqve obſervavi. Tumoribus etiam tonſillarum, uvulæ, item parotidum aliarumqve glandularum id genus ægrotantium obnoxium eſt, ab œdematibus raro immune aphtisqve.

§. 8.

Spasmi inſuper varii fugitivi omnes corporis partes, qvæ fibris gaudent muſculoſis, inprimis fauces pervadunt, ibidemqve ſæviunt, in fœminis præſertim, qvæ globulum qvaſi qvendam ab imo ventre ad gulam usqve volulatim adſcendentem, & ſuffocationem minitantem, ſe ſentire volunt. Muſculi abdominales ſpasmis per vices extra modum convelluntur, iisdem au-

tem fœminæ magis ſunt obnoxiæ, qvam maſculi. *) Spasmi inteſtinorum immites & efferati acerbisſimas producunt colicas; muſculiqve porro Maſſeteres & Crotaphitæ inter maſticandum motibus ſpaſticis graviter afficiuntur; Triſmus & oppoſitum vitium oris hiantia ſpasmodica non raro obtinent; lingvaqve præterea vel minimo animi pathemate, ipſis inſciis, motitatur, labia itidem concutiuntur & tremunt, ita qvidem, ut balbutiant lingva titubent, qvin etiam interdum vox eosdem deficiat, & aphonia nonnunqvam totali, inprimis ob animi impotentiam, afficiantur, planeqve conticeſcant & obmuteſcant, qvod qvidem experientia, optima rerum magiſtra, nimis proh dolor! conſtat. Oculi qvoqve præter voluntatem nictant. Priapina penis ſine libidine animadvertitur erectio. Aliqvando ex improviſo inopinanter a ſede ſua proſiliunt tales ægri, imo haud raro omnibus artubus

*) Ipſe meis oculis vidi fœminam motibus muſculorum abdominalium convulſivis adeo vehementer exagitatam, ut abdomini reprimendo, ne lecto excideret, neceſſe fuerit imponere manum, qvæ tamen malleo qvaſi qvodam repercuſſa reſiliit.

tubus subito contremiscunt; repentinæ infirmitates eosdem insperato percellunt, ita, ut, qvamvis apertis oculis omnia (ut ipsi postea fatentur) obvia videant audiantqve, omni tamen commotiuncula destituantur, mutiqve & elingves per minuta aliqvot, imo qvadrantem horæ & ultra, lapidis instar jaceant. Lipothymia qvoqve gravissima seu qvadam syncope subinde per horam integram & ultra aliqvando vexentur, a qva ægre & difficulter experge fiunt & excitantur. Epilepsia porro, aut omnium tam ex- qvam internorum sensuum abolitione subita corripiuntur, non absqve totius corporis vel qvarundam saltim partium agitatione, nunqvam autem non sine musculorum abdominalium concussionibus, violentiori, qvod qvidem ultimum hujus epilepsiæ signum est characteristicum.

§. 9.

Doloribus utplurimum rheumaticis, subsultibusqve tendinum vagis & transitoriis, interdum satis vexantur diutius, qvippe qvi per annum & ultra durare possunt, ultro tandem evanescentes. Hemicrania qvoqve & clavo sic dicto hysterico non semel laborant.

§. 10.

Qvod ad ſenſuum attinet vitia, jam objecta minime præſentia ſibi videre videntur; jam nubecula oculis oberrat, jam ſpectra iis apparent; oculiqve non raro inflammationem capiunt. Plus juſto ſagaciorem naſum habent, ubi enim nihil olet, ille nunc cepam, nunc allium, nunc brasſicam, nunc caryophyllum, nunc lilium convallium, & cætera, qvæ neſcio, olfactat. Varii auribns obſervantur tinnitus & ſonitus; modo tibiarum cantum, modo tympanorum ſtrepitum, jam nolarum clangorem, & reſonantiam jam raucam, jam acutam fingunt. Guſtus etiam ejusmodi ægris ita depravatus eſt, ut eodem bonitatem rerum ſibi oblatarum explorare neqveant, qvæ enim revera ſunt dulces, illis ſunt amaræ; pomum ſcilicet aliis jucundum ipſis eſt auſterum, & qvæcunqve aliis ſalſa reperiuntur, his inſipida ſunt &c. Tactus diverſimode variat; nonnulli enim, qvæ ſub tactum fere non cadunt, eodem dignoſcere valent, aliorum autem attrectatio hebeſcit. Paucis: Omnes illorum ſenſus vel aciei ſubtilitate, qvin exceſſu, vel hebetudine, qvin defectu laborant. Somno raro qvieto & tranqvillo fruuntur, jucundo rariſsime

utun-

utuntur, in ſomnis enim varia inſomnia & terriculamenta videre ſibi videntur. Jam ab incubone deluduntur, jam ab ephialte noctu ſupprimuntur, nonnunqvam multas noctes inſomnes ducunt.

§. II.

Qvod animum talium attinet, mox animo ſunt celſo atqve erecto, Reges ſeſe vel Magnates exiſtimantes ab omnibus honore coli volunt, mox humili & abjecto, mendicos ſeſe fingentes, in carcerem conjiciendos vel conjectos &c., jam in gaudio ſunt frontemqve hilares exporrigunt, qvin toti lætantur, præclare cantitantes, commode ſaltantes, tripudioqve nonnunqvam ſic dicto S. Viti ſe ridiculoſe fatiganter, donec ad langvorem dati a viribus deficiantur & ſopore obruantur. Jam triſtes, conturbati & permœſti deprehenduntur, vix ac ne vix qvidem a vi ſibi ipſis inferenda abſtinentes, mox, triſticuli ſunt & ſubmœſti ſeſe conſolantur, mox, mutata rerum facie, vertumno inconſtantiores luctui ſe dantes, more Aſiatico flebiliter canunt, jam manus complicantes & preſſantes caput parieti ſæpicule illudunt, jam easdem ſupinas ad æthera tollunt ſupplicantes. Jam meticuloſi ſunt, qvemlibet obvium extimeſcen-

meſcentes, qvin pluma aut folio facile moventur, jam, depoſito timore, ſtolida audacia feroces ſunt, hoſtibus, qvotqvot ſibi fingunt, interitum minantes eosdemqve exſecrantes. Jam ſunt in alios miſericordes, jam inhumani, qvin mox ſingulari immanitate & crudelitate præditi; jam parci ſunt & tenaces, aurumqve inhiant ut devorarent, jam ſunt liberalitate prolixi & benefici; jam pii, ſancte ſe gerunt, jam a pietate remoti religionem ipſam ipſumqve Deum teterrime violant. Imaginatio talium ita læſa exiſtit, ut variarum rerum falſam ſibi induant perſvaſionem, jam ſuum naſum vitreum eſſe minimoqve qvidem attactu frangi poſſe, jam podicem eſſe lapideum & infrangibilem opinantes, adde qvod ſibi fingunt, mundum, ſi urinam faciant lotiumqve reddant, diluvio periturum fore. Imaginatio nonnullorum ita eſt intenſa, phantaſiaqve tot rerum volitantibus ſimulacris oppleta, ut formarum imaginumqve prægnantes a proſa abſtineant oratione, verſus fundentes ex tempore, ridiculoſiqve plerumqve carminibus ſenſa animi exprimentes; qvalis vir qvidam Havniæ notisſimus, qvi nullam niſi metricis legibus ligatam ſententiam profert; qvin etiam præceptor meus, ante laude memoratus celeb. C. TODE in collegio publice

narra-

narravit historiam de virgine qvadam, qvæ lecto affixa, pura puta carmina cecinit, medicumqve vocatum seqventem in modum allocuta est:

Willkommen, mein lieber Herr Professor,
Sie seynd doch nicht so arg, als der Assessor,
Sie müssen mich nicht zur Ader lassen,
Sonst werd' ich Sie zeitlebens hassen,
Geben Sie mir keine Mixtur,
Denn diese ist wieder meine Natur
Pillen kan ich auch nicht leiden,
Und solte ich auch gleich verscheiden.

§. 12.

Nemo autem omnibus taliter ægrotantium adfectionibus singulisqve diversissimorum morborum symptomatibus recensendis par est, qvare ab iisdem scrupulosius congerendis & coacervandis supersedens, ad causas eorundem me conferre necesse habeo, ast hic aqva mihi hæret; inconsideratissimæ etenim & dementissi-

tisſimæ temeritatis plenus forem, ſi ego adhuc in arte medendi tiro, tot qvamplurimos, rei medicæ peritia decantatisſimos, nobilisſimos & optimos, ſecum diſſentientes, inter ſe conciliare & conjungere viros mihi præſumerem. Cum itaqve Æſculapiis ἀκριβεσάτα κομμάτος καὶ ὁμμάτος cauſa horum malorum in medio relinqvatur, utpote tenebricoſa, obſcurior & caliginoſa, mihi eadem conſimiliter ſicco prætereunda eſt pede, ne ante barbam ſenes docere videar. Uſus itaqve re ipſa experiundo docet, cardinem totius rei in eo verti, ut animadvertamus, horum malorum cauſas præcipuas eſſe qvaslibet res, qvæ corpus & mediante corpore mentem, vel mentem & mediante mente corpus debilitare valent, modo tantæ non ſunt vehementiæ, ut vel ſubitaneam mortem, vel ſaltim acutum aliqvem morbum inferant, qvas qvidem omnes ſigillatim enumerare ſupervacaneum duco, cum ex pathologia generali omnibus medicinæ cultoribus (his enim ſcripſi) notæ ſunt & manifeſtæ. Non poſſum tamen, qvin tribus obſervem verbis, iſtiusmodi malum ex nimia corporis qviete animiqve motionibus originem principalem ducere, & vires inopinanter acqvirere, ſi jure hæreditario traditum fuerit.

§. 13.

§. 13.

Qvod ad prognoſin pertinet, verbo tantum notare lubet, ejusmodi ægros ſcorbuto ſæpius vel hydrope corripi, qvibus omisſis ſeu levi cura & ſorditer neglectis, febre hectica mori.

§. 14.

Cauſa itaqve, origine nec non prognoſi cognitis, facilis evadit curatio; cum vero ex debilitate corporis vel mentis, cui irritabilitas incunabula debet, morbus ortum trahat, Hypſæa cæcior facile videt, filium Æſculapii ad ſanitatem procurandam omne ferre punctum, qvi corpori vires dare, mentemqve tranqvillando corroborare optime novit, cui qvidem ſcopo obtinendo congrua vivendi ratio omnibus medicamentis palmam præripit. Nimis vero longus forem & prolixus, ſi ſinuoſis ambagibus & anfractibus congruum regimen verboſius exponere aggrederer, dum milleformis iſtiusmodi mali unaqvæqve facies aliud vivendi genus reqvirit. Cardo tamen totius rei in eo vertitur, ut Imo tonus ſuus primis viis reſtituatur naturalis; 2do ut ani-

mi tranqvillitas conſervetur, & 3tio corporis motus ſufficiens, non qvidem palæſtricus ſed ad naturam accommodatus, concitetur. Si ab his diſceſſeris, fatendum qvoqve eſt, ſymbolam ſuam conferre auxilia medica idonea, inter qvæ præ ceteris eminet Cortex Peruvianus, juſta doſi juſtoqve tempore adhibitus, nec non balnea frigida optime conveniunt. Cura vero palliativa etiam non eſt negligenda & contemnenda, nimium ſæpe enim neceſſe eſt, urgentia ſymptomata & vehementiora, qvæ ſubitam medici opem poſcunt, conſopire, placare & mitigare, inter qvæ ſpasmi atqve convulſiones principem locum obtinent, qvibus levandis & plerumqve tollendis nihil melius, qvam Aſſam fœtidam itemqve opium reperimus, ſeu per os adſumpta, ſeu ano injecta, qvin, qvando urget neceſsitas, utrobiqve adhibita, idqve ſufficiente doſi; longe enim majori copia ejusmodi ægroti talia medicamenta, qvam alii ferre poſſunt, id qvod ipſe ſæpius experientia edoctus compertum habeo, inprimis vero caſu, qvi agmen claudet, meæqve diſſertatiunculæ colophonem imponet, ſeqventi: Ad matronam qvandam honeſtam hujus anni præterlapſo menſe Julii hora qvarta matutina vocatus

tus fui. Illa, qvæ pridie rem qvandam, qvam neſcio, ægerrime tulerat, ad excandeſcentiam idcirco agitata, periculoſum in morbum ex anxietate animiqve ægritudine conjecta, terribilibus præcordiorum preſſionibus, ſalvis tamen ſenſibus, corripiebatur, conſtrictione faucium, anxietates qvam vehementisſimas comitante, vexabatur, convulſiones muſculorum abdominalium experiebatur intenſisſimas (cf. Not. §. 8. illa enim ipſa eſt, de qva hic ſermo) ita ut vix & ne qvidem vix in lecto retineri potuerit. His obſervatis, remedio extemporaneo decumbenti auxiliaturus, cum enematibus applicandis deeſſet occaſio locusqve, ſeqventem formulam præſcripſi:

Rec. Eſſentiæ aſſæ fœtidæ drachmas tres
Laudani liquid. Sydenh. drachmam unam
M. D. Vitr.

Cujus medicamenti ternionem ex templo propinavi, ſed conatus meus fuit vacuus, elapſa enim ſemihora, cum adhuc omnia ſymptomata absqve ulla euphoria, adeſſent, alteram qvoqve partem tertiam exhibui; ſemihoræ ſpacio ſymptomata remiſerunt, qvo animadverſo, ternionis reliqvi 50 guttas qvavis ſemi-

semihora sumendas præcepi. Medicamento hoc toto consumpto, ægrotam dulcis & tranqvillus complectebatur 4 horarum somnus, qvo finito, morbus profligatus fuit, & recuperata membrorum firmitate convaluit, adhucdum etiam inoffensa vivit valetudine, qvid? qvod pancratice & athletice valet.

TANTUM.

Ob frigoris magnitudinem, et valetudinem infirmam, breuitate in oppugnando remedium mihi erit comparandum.
Quum vero ~~Te~~ in litteris gentis Tuae versatissimum et Orthodoxotaton Te compererim, contra Te ~~[illegible]~~, iuuat prae caeteris secundum placita vestra, aciem instruere, vt intelligas, me homines orthodoxos rationales cuiusque sectae aut religionis ab hypocritis bene discernere posse.
Salse rides pag. 13. illos, qui hystericos, cucuphis et cassolettis caput et praecordia circumuestiant etc. et insanum et absurdissimum morem alta voce praedicas. Sed ~~[illegible]~~ legibus apud Rabbinos sancitum est, vt hic mos exacte obseruetur, a quo ~~omnino~~ omnino, vt loqui amant, magni montes dependent. Nam vniuersa Judaeorum de Daemonum republica, qua late patet, sententia ruit et ridicula redditur, si tuum assertum iure quidem suo sit fundatum.
Concludo itaque:
Quicunque caussis physicis ~~[illegible]~~ hysteriam, melancholiam etc. tribuit ~~adscribit~~, quas vniuersus Rabbinorum ordo vno ore daemonibus adscribit ille non modo mendacii eos arguit, sed et scandalum in Israele perniciosum facit excommunicatione dignissimum. A. E.
Minor. In Thalm. Jerus. Moed Katon fol. 81. 4. ~~legitur~~ Berachoth.
המגלגל מדבר אחד מדברי סופרים ואין צריך לומר בדת מחריבין אותו
i.e. Qui vilipendet assertionem vnicam doctorum, nedum ex praescriptis legis excommunicandus est.
Nulla hic locum habet exceptio. Ipse enim optime scis canonem circa Rabbinorum placita, si vel sint absurdissima, falsissima et sibi inuicem e diametro opposita: אלו ואלו דברי אלוהים חיים haec et illa sunt verba Dei viuentis.

Aliud offendiculum mihi creant verba folio 1. pag. 1. in fine: quomodo tirunculus adhuc, cui barba bisue semelve resecta fuit, Ipse non ignoras, barbam ideo esse alendam, partim vt priapum mutilum exaequet, partim vero vt mandato diuino obtemperetur. Jam vero non modo hanc legem es transgressus, et quod omnino maximum est, scripto peruicacitatem declarasti, sed et loco capillamenti rotundi, quale Abrahamus gestauit, capillamentum cum sacculo capiti imposuisti, quod capitale apud vos reputatur crimen. Ad me quod adtinet, non possum non, omnibus aequa lance probe ponderatis concludere, axiomate

2. suspectus est de re una, ille suspectus est de tota lege

Erubhin 69. חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה

A. de Te subsumo E. et concludo.

Thesis VIII.

Debilitas corporis, Judaeis prae aliis gentibus familiaris, minime circumcisione, sed eorum viuendi rationi natales debet.

Si verum est, oculorum aciem palpebrarum abscissione debilitari sequitur, vt praeputii abscissio ob neruorum in glande irritabilitatem, continua frictione omnes in corpore neruos in motu et tensione sempiterna contineat, eoque ipso corpus enormiter debilitet.

Sed v. est. pr. E. et post.

Fortes creantur fortibus et bonis, et debiles a debilibus. Ergo non in victus ratione, sed in priapo mutilo Judaeorum erit quaerenda corporis debilitas, quemadmodum defectus in pecunia obseruatur, si a summa aliquid sit amputatum s. detractum.

Nerui glandis originem trahunt a neruis lumborum et des Kreuzes und Flechte des Beckens her.

Ab eo tempore, quo Abrahamus circumcisionem introduxit Judaeorum gens debilis fieri coepit. Ergo ex historia assertum meum robur capit.

THESES.

I.

Motus fœtus in gravidis, ante medietatem quinti menſis ſenſatio, ſubſultui tendinum muſculorum abdominis, ejus vel fœtu vel flatibus extenſione adſcribendum.

II.

Hypochondriaci & Hyſtericæ, longe, aliis, majori doſi, opium aliaque ſtupefacientia ferunt vegetabilia; acido quippe primis in viis nunquam non ſcatent.

III.

Teſtium inflammatio a gonorrhœa ſuppreſſa, unguento curata neapolitano, non probat eam fuiſſe veneream.

IV.

Metrum exactum in verſibus conſcribendis hebraicis ſervare, eſt barbari, rhytmiſationem hypochondriaci.

V.

Græci, ſententiam judaeorum rabbinorum, de defectione maſculini generis in leporibus, deluſionis, non faciendi exſortes.

VI.

Laboremus ut noſtris temporibus, inopia vel potius defectu, qvarum antiquitas erat feracisſima, ſanctarum vaticinatricum; non noſtri temporis corruptioni, ſed eiusdem, quæ habet, quoad medicinam, præ vetuſtati, prærogativis tribuendum.

VII.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0043
DFG

VII.

Ad Hysteriam curandam, olim accersebatur sacerdos, nunc medicus.

VIII.

Debilitas corporis, judaeis præ aliis gentibus familiaris, minime circumcisioni, sed eorum vivendi rationi natales deber.

IX.

Balneatio, feminis judaicis, post catamenia, mandata, & laudanda & culpanda.

X.

Aegyptiis iam usitata, ut quidam hariolantur, circumcisione, haud concludendum eam, Abrahamo a Deo non fuisse præceptam.

XI.

Gonorrhœam curandi, nunc temporis, methodus, & optima est & antiquissima; judaeis quia, Mosis tempore, iam erat trita.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0046
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0050
DFG

utuntur, in ſomnis enim varia ir errícula-
menta videre ſibi videntur. Jam a deludun-
tur, jam ab ephialte noctu ſuppr nonnun-
qvam multas noctes inſomnes duc

§. II.

Qvod animum talium attin imo ſunt
celſo atqve erecto, Reges ſeſe vel R tiſtiman-
tes ab omnibus honore coli volunt ili & ab-
jecto, mendicos ſeſe fingentes, in c onjicien-
dos vel conjectos &c., jam in gauc ntemqve
hilares exporrigunt, qvin toti læta are can-
titantes, commode ſaltantes, tripud unqvam
ſic dicto S. Viti ſe ridiculoſe fatigar : ad lan-
gvorem dati a viribus deficiantur & ruantur.
Jam triſtes, conturbati & permœſ duntur,
vix ac ne vix qvidem a vi ſibi ipſis bſtinen-
tes, mox, triſticuli ſunt & ſubmœſ olantur,
mox, mutata rerum facie, vertun antiores
luctui ſe dantes, more Aſiatico fle nt, jam
manus complicantes & preſſantes ca ſæpicule
illudunt, jam easdem ſupinas ad æt t ſuppli-
cantes. Jam meticuloſi ſunt, qven im exti-
meſcen-

the scale towards document
UB Rostock 05 1500
Patch Reference numbers on UTT
Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No. 093
Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879425857/phys_0051
DFG